

Program

J. Francaix: Oktet za klarinet, rog, fagot in godala (À huit)
Moderato-Allegro
Scherzo
Andante-Adagio
Movement de valse

* * *

F. Schubert: Oktet v F-duru, op. 166 (D 803) za klarinet,
rog, fagot, dve violini, violo, violončelo in kontrabas
Adagio-Allegro
Adagio
Allegro vivace-Trio
Tema (Andante)-Variacije
Menuetto (Allegretto)-Trio
Andante molto-Allegro

Napovedujemo

GRAJSKE HARMONIJE

cikel komorne in solistične glasbe
na Gradu Kromberk

Četrtek, 25. januar 2018

BARBARA JERNEJČIČ FÜRST, mezzosopran
ŽARKO IGNJATOVIČ, kitara

Četrtek, 22. februar 2018

ŽIGA FAGANEL, violina
IRINA KEVORKOVA, violina
ALEKSANDAR MILOŠEV, viola
ALJA MANDIČ, violončelo
PETER ORTH, klavir

Sreda, 28. marec 2018

**100 LET PREZRTE KLAVIRSKÉ GLASBE NA
GORIŠKEM**

Pianisti: Aleksandra Češnjevar Glavina, Manuel Figheli,
Bojan Glavina, Ingrid Mačus, Aleksandra Pavlovič, Sara
Rustja Turniški in Beatrice Zonta

* * *

**Vpis abonmaja Grajske harmonije na naši blagajni do
22. januarja 2018.**

Redni abonma: 30 €

Cena za imetnike glasbenega abonmaja in upokojece: 25 €

Cena za dijake in študente: 20 €

Cena vstopnice za posamezni koncert: 15 €

Znižana cena vstopnice za dijake, študente, upokojece
in brezposelne: 10 €

Kulturni dom Nova Gorica

Bevkov trg 4
5000 Nova Gorica
05 335 40 16

blagajna@kulturnidom-ng.si
www.kulturnidom-ng.si

glasbeni
ABONMA

37. koncertna sezona
koncert IV

Ponedeljek, 15. januar 2018, ob 20.15

Velika dvorana Kulturnega doma Nova Gorica

SCHUBERTOV OKTET

Alexander Janiczek, violina

Tanja Sonc, violina

Ettore Causa, viola

Timo Veikko Valve, violončelo

Iztok Hrastnik, kontrabas

Maximiliano Martin, klarinet

Žarko Perišić, fagot

Boštjan Lipovšek, rog

Koncert je nastal v sodelovanju s Cankarjevim
domom, Narodnim domom Maribor in Zavodom
Celeia Celje.

Ko je Jean Françaix po naročilu Dunajskega okteta napisal novo delo, ki naj bi ga glasbeniki izvajali ob Schubertovem znamenitem Oktetu, si najbrž ni mogel predstavljati, da bosta skladbi postali neločljivi dvojec koncertnih sporedov. Zanimivo je, da je delo posvetil prav spominu na Schuberta in s to gesto počastil mojstra 19. stoletja.

Francoski skladatelj **Jean Françaix** (1912–1997), izjemno plodovit ustvarjalec, ki je tako rekoč skladal brez premorov, je zapustil obsežno glasbeno dediščino del najrazličnejših zvrsti – klavirskih del, komornih del, simfonij, oper, kantat, baletov, filmske glasbe. Rojen je bil v glasbeni družini, očetu skladatelju, pianistu in muzikologu ter materi pevki; klavir je študiral pri Isidorju Philippu in kompozicijo pri Nadji Boulanger. Na njegovo glasbeno nadarjenost je že zelo zgodaj opozoril Maurice Ravel. Podpora, ki so jo njegova dela uživala v glasbeni javnosti, je bila premosorazmerna njegovim pianističnim uspehom in bleščečim izvedbam (tudi svojih del).

Skladatelji, ki jih je občudoval, so bili razen Igorja Stravinskega predstavniki francoske glasbene tradicije (Emmanuel Chabrier, Maurice Ravel in Francis Poulenc) in prav ti so postali tudi njegovi ustvarjalni vzori. Iz njihovih govoric je prevzel posamezne značilnosti, ki jih je integriral v lastno poetiko. Burni pretresi v glasbi 20. stoletja, nove težnje, smeri, kompozicijske šole in takrat aktualne novosti Françaixove ustaljene glasbene estetike niso prav nič omajale. Ta je vseskozi ostala zavezana neoklasicističnim težnjam skladateljevih zgodnjih del in se ni ozirala za estetiko napredka kot prevladujočo kategorijo glasbe 20. stoletja. Pojmovanje svoje glasbe je Françaix jasno opredelil z njeno razvedrilno funkcijo. Menil je, da je namen njegove ustvarjalnosti v tem, da razveseljuje (»*musique pour faire plaisir*«). Večni neoklasicist oziroma za nekatere celo eklektik je mojstrsko spajal lirično eleganco Chabrierjeve glasbe z ritmično vitalnostjo glasbe Stravinskega, s pesmimi in plesi francoskih kavarn in z ekscentrično duhovitostjo Satieja.

Oktet (*À huit*) je Françaix napisal leta 1972, po naročilu Willija Boskovskega, koncertnega mojstra Dunajskih filharmonikov, dirigenta znamenitih novoletnih koncertov in ustanovitelja/vodje Dunajskega okteta, ki je potreboval spremljevalno delo k znamenitemu Schubertovemu Oktetu. Poleg zasedbe in dejstva, da

je bil ob krstni izvedbi Françaixovega Okteta (1972) na sporedu tudi Schubertov Oktet, deli nimata očitnejših glasbenih povezav.

Françaixovo štiristavčno delo (počasen uvod–allegro, scherzo, andante, valček) je zvezano tonaliteti in tradicionalnim oblikam. Duhovita, lahkotna in igriva glasba, ki meri na poslušalca in njegovo neposredno sprejemanje, razkriva avtorja v luči izjemnega mojstra inštrumentacije. Sledi francoske glasbene tradicije (Ravel, Debussy) uresničujeta počasna stavka, medtem ko Scherzo oživilja grotesknost in motoričnost, ki pa spominjata na neoklasicistična dela Stravinskega in Prokofjeva. Prav z mojstrsko orkestracijo oz. dialogiziranjem inštrumentov ter potujevanjem in hkrati ohranjanjem francoskega je Françaix Oktetu vtisnil osebni podpis. Sklepni stavek je delna deformacija in obenem obujanje Straussovega valčka, s katerim je nemara želel namigniti tudi na Boskovskega in dunajske novoletne koncerte.

Oktet v F-duru, op. 166 (D 803) za klarinet, rog, fagot, dve violini, violo, violončelo in kontrabas, je **Franz Schubert** napisal v mesecu dni, končal ga je marca 1824. Po letnici nastanka ga uvrščamo med skladateljeva pozna dela, a njegov značaj priča o drugačni glasbi, takšni, ki ne uteleša bridkosti del tega obdobja. Navidezno protislovje pojasnjujejo okoliščine nastanka in nemara tudi posebnosti te zvrsti: Oktet je nastal po naročilu avstrijskega grofa Ferdinanda von Troyerja, glavnega upravnika posesti nadvojvode Rudolfa in tudi glasbenega ljubitelja, klarinetista, ki je v nadvojvodovem domu nastopal na glasbenih večerih. Troyer je delo naročil po vzoru na Beethovnov Septet op. 20, pri izvedbi katerega je leta 1800 sodeloval tudi sam. Septet je zgodnje Beethovno delo, ki je bilo v svojem času izjemno popularno in znano v številnih priredbah. Zanimivo je, da je bila njegova priljubljenost v nasprotju z Beethovnovim prepričanjem o njegovi umetniški vrednosti. Ker Schubert ni napisal prav dosti komornih del po naročilu, je Troyerjeva spodbuda nemara izhajala tudi iz dejstva, da se je znameniti godalni kvartet Schuppanzigh (s katerim je Troyer prav tako muzical) v tistem času pripravljal na izvedbo Schubertovega kvarteta v a-molu (godalni kvartet št. 13 v a-molu je bil edini Schubertov godalni kvartet, ki je bil javno izveden in natisnjen za skladateljevega življenja). Zasedbi Septeta je Schubert dodal še eno violino in po eni strani ustvaril širokopotezno, po drugi pa nenavadno

lahkotno delo. Oktet si s svojim vzornikom Septetom navzven deli številne podobnosti. Oblikovno se zgleduje po tradiciji divertimenta; obe deli imata poleg enake inštrumentalne zasedbe šeststavčno zasnovano (scherzo, menuet, temo z variacijami, počasni stavek in zunanja hitra stavka) ter počasna uvoda k oklepajočima stavkoma.

Kljub številnim vzporednicam pa posamezne stavke zaznamuje značilna Schubertova govorica, ki se s tradicijo po eni strani resda nenehno spogleduje, po drugi pa jo vztrajno spreminja, širi, preoblikuje in individualizira. Tako je Oktet izraz Schubertovih ustvarjalnih teženj, ki veliko bolj odzvanjajo s skladateljevimi sočasnimi deli kot pa z nekakšno zvrstjo preteklosti. Zanimivo je, da vse stavke družijo punktirana ritmična celica, ki pa je v vsakem od njih postavljena v individualen kontekst. Prvi stavek je sonatni, z dvema temama, izpeljavo in reprizo. Poleg tega, da Schubert razmerja širi in spreminja, v ustaljene dele, zlasti izpeljavo, vpeljuje lirične dele, ki prekinjajo pričakovani značaj stopnjevanja in naboja v izpeljavi. Drugi stavek uresničuje uglasbitev lirične melodije, a v tej navidezni preprostosti se skladatelj izmika oblikovnim konvencionalnostim, prav tako pa zablesti kot mojster skritega kontrapunkta. Tretji stavek je po značaju scherzo, njegov izvor pa naj bi bili ljudski plesi. V njem je mojstrsko povezal ostre ritme in lirične melodije. Četrti stavek je tema s sedmimi variacijami in kodo. Kot temo je Schubert uporabil duet »*Gelagert unter'm hellen Dach*« iz drugega dejanja svojega singspiela *Die Freunde von Salamanka* (1815). Variacije niso le izkaz inštrumentalne virtuoznosti, za katero se zdi, da je podrejena liričnemu, ljubkemu in lahkotnemu izrazu, temveč tudi različne in mojstrske kombinacije inštrumentov in ritmov. Tudi pod navidezno preprostim značajem menueta (peti stavek) se skriva kompleksna zasnova (Schubert uporabi tako tehniko variacije kot izpeljave), prežeta z liričnimi deli.

Počasni uvod sklepne stavke popelje v sonatni stavek, katerega prva tema predstavlja apoteozo koračnici. Prežemanje koračniškega in liričnega v Schubertovi govorici presega značilnosti siceršnje oblike in idioma ter razpira vrata glasbi prihajajočega časa.

Katarina B. Hočevar